

Transect-rapport 1769

Nijkerk, Venestraat 52

Gemeente Nijkerk (GD)

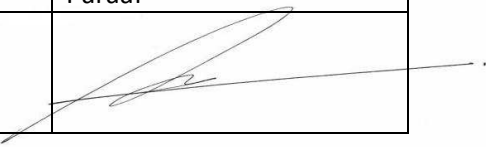
Archeologisch bureauonderzoek en inventariserend
veldonderzoek, verkennende fase

transect

ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK ► ADVIES

Auteur	Drs. T. Nales
Versie	Conceptversie
Projectcode	18060057
Datum	28-06-2018
Opdrachtgever	VIDAZZ Bouwkundig Ontwerp Parmentierstraat 11 3772 MS Barneveld
Uitvoerder	Transect Overijsselhaven 127 3433 PH Nieuwegein
Onderzoeksmelding	4617984100
Bevoegde overheid	Gemeente Nijkerk
Beheer documentatie	Transect, Nieuwegein

Autorisatie		
Naam	Datum	Paraaf
Drs. A.A. Kerkhoven Senior prospector	28-06-2018	

ISSN: 2211-7067

© Transect, Nieuwegein

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers.

Transect aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

Samenvatting

In opdracht van VIDAZZ Bouwkundig Ontwerp heeft Transect in juni 2018 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Venestraat 52 in Nijkerk (gemeente Nijkerk). De aanleiding voor het onderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning die de renovatie van een woning, de sloop van een schuur en de realisatie van twee toekomstige woningen in het plangebied mogelijk moet maken. Bij de voorgenomen werkzaamheden zal grondverzet plaatsvinden, waardoor de oorspronkelijke bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied kunnen worden verstoord.

In het plangebied geldt in het vigerende bestemmingsplan een dubbelbestemming Waarde Archeologie. Een archeologisch onderzoek is verplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm -Mv. Dit betekent dat gezien de omvang van de voorgenomen bodemingrepen archeologisch vooronderzoek nodig is.

Op basis van het archeologisch vooronderzoek is vastgesteld dat in het plangebied sprake is van een hoge archeologische verwachting. De hoge archeologische verwachting is daarbij gebaseerd op het voorkomen van resten die vermoedelijk samenhangen met de historische kern van Nijkerk uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Uit het bureauonderzoek blijkt dat de huidige Venestraat één van de oorspronkelijke bebouwingsassen van de stad vormt en dat ter plaatse van het plangebied in het begin van de 19e eeuw reeds bebouwing stond. Vlakbij het plangebied is ook een opgraving uitgevoerd, waar bebouwingsresten uit vroegere perioden zijn gevonden, hetgeen de aanwezigheid van oudere bebouwing in het plangebied mogelijk maakt (15^e eeuw; aan de Venestraat 16). Tevens zijn tijdens het booronderzoek ongeroerde ophoogpakketten gevonden met vondstmateriaal uit deze periode. De vondsten betroffen hoofdzakelijk rood geglazuurd aardewerk, dat als gebruiksaardewerk sinds de 14^e eeuw in gebruik is geweest. De ophooglagen, de vondsten en de historische informatie vormen aanwijzingen dat in de ondergrond van het plangebied vanaf 40 cm -Mv bewoningsresten aanwezig kunnen zijn, met name uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Oudere resten zijn op voorhand niet uit te sluiten, hoewel deze tijdens de uitvoering van het booronderzoek niet zijn aangetroffen.

Advies

De hoge verwachting in deelgebied leidt ertoe dat in het plangebied vanaf een diepte van 40-70 cm – Mv met de aanwezigheid van archeologische resten rekening gehouden moet worden. In het kader van een vergunningsverlening betekent dit dat aanvullende onderzoeksinspanning benodigd is om deze verwachting te toetsen (het vaststellen of, en in hoeverre, in het plangebied sprake is van een behoudenswaardige vindplaats (IVO, karterende/waarderende fase)).

Idealiter vindt een dergelijk onderzoek plaats in de vorm van een proefsleuven onderzoek. Dit is gezien de aanwezigheid van bebouwing en betonplaten nu niet mogelijk. Er bestaan zodoende twee opties om in het plangebied vervolgmaatregelen te nemen. In beide gevallen zal het archeologisch onderzoek onderdeel zijn van de omgevingsvergunning, omdat zonder het verwijderen van de bebouwing het doen van onderzoek niet mogelijk is.

- De eerste optie betreft het slopen van de bebouwing tot aan maaiveld (inclusief de oppervlakteverharding), waarna een regulier archeologisch onderzoek plaatsvindt op de plaatsen waar de toekomstige bebouwing zal verrijzen. De funderingen van de huidige bebouwing zitten op dat moment nog in de grond. Aan de hand van het proefsleuven onderzoek kan bepaald

worden of er waardevolle en behoudenswaardige resten aanwezig zijn in het plangebied. Zo niet kan het terrein archeologisch worden vrijgegeven, zo ja kan eventueel tot een doorstart tot een opgraving van de archeologische resten besloten worden.

- De tweede optie is om de sloop van de funderingen en de aanleg van de toekomstige bouwputten in het plangebied volledig archeologisch te laten begeleiden. Tijdens het uitgraven worden op deze wijze alle archeologische gegevens verzameld, gedocumenteerd en opgegraven (protocol opgraven).

Voor beide opties dient de werkwijze te worden vastgelegd in een Programma van Eisen (PvE), dat door de gemeente Nijkerk wordt beoordeeld en goedgekeurd. Het Programma van Eisen vormt op dat moment onderdeel van de omgevingsvergunning.

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal het bevoegd gezag (de gemeente Nijkerk) een besluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

Inhoud

1.	Aanleiding	1
2.	Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek	2
3.	Afbakening van het plan- en onderzoeksgebied	3
4.	Planvorming en consequenties toekomstig gebruik	4
5.	Beleidskader	5
6.	Landschap, geomorfologie en bodem	6
7.	Archeologische verwachting en bekende waarden	8
8.	Historische situatie en bodemverstoringen	10
9.	Gespecificeerde archeologische verwachting	14
10.	Resultaten veldonderzoek	16
11.	Beantwoording onderzoeksvragen	18
12.	Conclusie en Advies	19
13.	Geraadpleegde bronnen	20
	Bijlage 1: Archeologische verwachtingskaart van de gemeente Nijkerk	21
	Bijlage 2: Geomorfologische kaart	22
	Bijlage 3: Hoogtekaart	23
	Bijlage 4: Bodemkaart	24
	Bijlage 5: Archeologische informatie	25
	Bijlage 6: Boorpuntenkaart	26
	Bijlage 7: Foto's van de boringen	27
	Bijlage 8: Boorbeschrijvingen	28

1. Aanleiding

In opdracht van VIDAZZ Bouwkundig Ontwerp heeft Transect¹ in juni 2018 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd in een plangebied aan de Venestraat 52 in Nijkerk (gemeente Nijkerk). De aanleiding voor het onderzoek is de aanvraag van een omgevingsvergunning die de sloop van de bestaande opstallen en de realisatie van twee toekomstige woningen in het plangebied mogelijk moet maken. Bij de voorgenomen werkzaamheden zal grondverzet plaatsvinden, waardoor de oorspronkelijke bodem en daarmee eventueel aanwezige archeologische resten in het gebied kunnen worden verstoord.

In het plangebied geldt in het vigerende bestemmingsplan een dubbelbestemming Waarde Archeologie. Een archeologisch onderzoek is verplicht bij bodemingrepen met een oppervlakte groter dan 100 m² en dieper dan 30 cm -Mv. Dit betekent dat gezien de omvang van de voorgenomen bodemingrepen archeologisch vooronderzoek nodig is.

Het onderzoek is uitgevoerd in overeenstemming met de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 4.0.

¹ Transect b.v. voldoet aan de eisen zoals gesteld in de kwaliteitsnorm 'BRL SIKB 4000', versie 4.0, en is gecertificeerd door middel van een procescertificaat. Transect b.v. is certificaathouder van de volgende protocollen: 'KNA Protocol 4001 Programma van Eisen', 'KNA Protocol 4002 Bureauonderzoek', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Overig', 'Protocol 4003 Inventariserend Veldonderzoek, variant Proefsleuven' en 'Protocol 4004 Opgraven', en staat geregistreerd bij het RCE en de SIKB.

2. Aard en doel van het archeologisch vooronderzoek

Het archeologisch vooronderzoek bestaat uit een gecombineerd onderzoek, te weten een Archeologisch Bureauonderzoek (BO) en een Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase.

Het doel van het archeologisch bureauonderzoek is het specificeren van de archeologische verwachting, dat wil zeggen het aan de hand van beschikbare en nieuwe informatie over de archeologie, cultuurhistorie, geomorfologie, bodemkunde en grondgebruik, bepalen van de kans dat binnen het plangebied archeologische resten kunnen voorkomen. Hiervoor is onder andere het centraal Archeologisch Informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geraadpleegd, waarin de Archeologische Monumentenkaart (AMK) is opgenomen. Aanvullende (cultuur)historische informatie is verkregen uit divers voorhanden historisch kaartmateriaal. Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en beschikbaar geologisch-geomorfologisch kaartmateriaal geraadpleegd. Deze gegevens zijn aangevuld met relevante informatie uit achtergrondliteratuur en van lokale amateurs of verenigingen.

Het doel van het inventariserend veldonderzoek is het toetsen en waar mogelijk bijstellen van de gespecificeerde archeologische verwachting, door het verzamelen van informatie over de feitelijke bodemopbouw, bodemreliëf en bodemintactheid in het plangebied. Hiermee ontstaat inzicht in de landschapsvormende processen en landschappelijke eenheden uit het verleden. Op basis hiervan kan een oordeel worden gegeven over waar, wanneer en in hoeverre het gebied in het verleden geschikt was voor de mens. De toegepaste methodiek in het veld wordt beschreven bij de beschrijving van de veldresultaten (Hoofdstuk 10).

Het onderzoek probeert hiermee aan de hand van feitelijke informatie antwoord te geven op de volgende vragen:

- Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?
- Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?
- In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?
- Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?

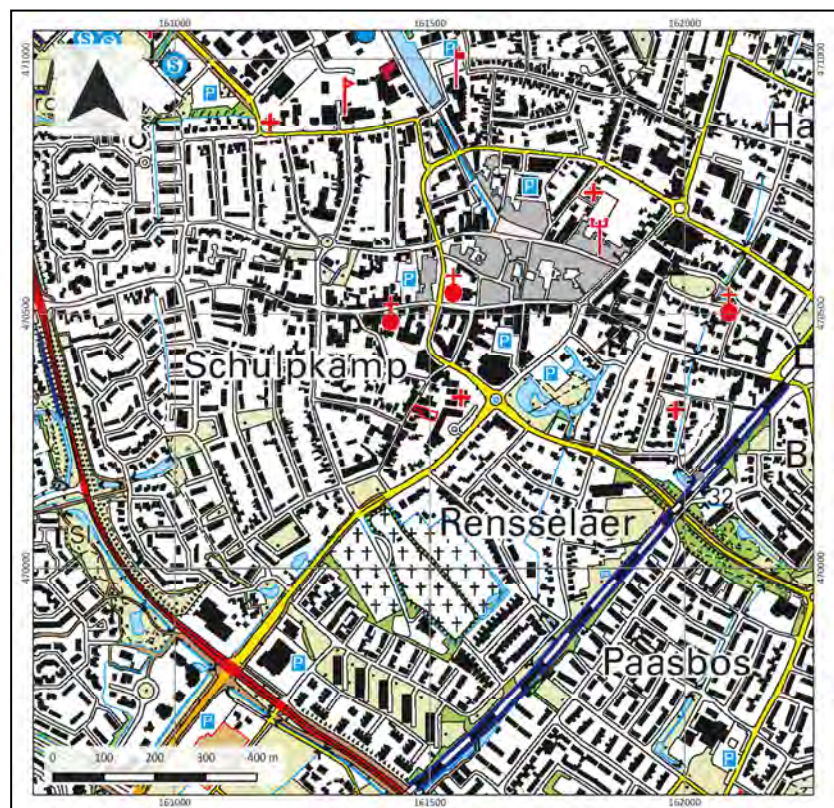
Het resultaat van het archeologisch vooronderzoek is dit rapport met een conclusie omtrent het risico dat eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied worden verstoord als gevolg van de voorgenomen plannen. Op basis van dit rapport neemt het bevoegd gezag een beslissing in het kader van de vergunningverlening of planprocedure. Het rapport bevat waar mogelijk gegevens over de – verwachte – aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden. Het bureauonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4002 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 4.0 (KNA 4.0). Het inventariserend veldonderzoek is uitgevoerd conform protocol 4003 van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie versie 4.0 (KNA 4.0).

3. Afbakening van het plan- en onderzoeksgebied

Gemeente	Nijkerk
Plaats	Nijkerk
Toponiem	Venestraat 52
Kaartblad	32E
Centrumcoördinaat	161.494 / 470.303

Binnen het archeologisch bureauonderzoek is onderscheid gemaakt in het plangebied en het onderzoeksgebied. Het plangebied is het gebied waarin de geplande bodemingrepen zullen plaatsvinden. Het onderzoeksgebied omvat het plangebied en een deel van het direct omringende gebied en wordt bij het onderzoek betrokken om tot een beter inzicht te komen in de archeologische, (cultuur)historische en bodemkundige situatie in het plangebied. Het onderzoeksgebied beslaat in dit geval een straal van circa 500 meter rond het plangebied.

Het plangebied omvat de woning en het achtererf aan de Venestraat 52 in Nijkerk (gemeente Nijkerk). De ligging van het plangebied is weergegeven in figuur 1. In het westen grenst het plangebied aan de Venestraat, de overige begrenzingen worden gevormd door de perceelsgrenzen van de aanliggende kavels. Kadastraal omvat het plangebied perceel NKK01 Sectie B nummer 5019. Ten tijde van het onderzoek is het plangebied bebouwd met een woning en een schuur. Daaromheen ligt een tuin en een oprit. In totaal heeft het plangebied een oppervlakte van 640 m².

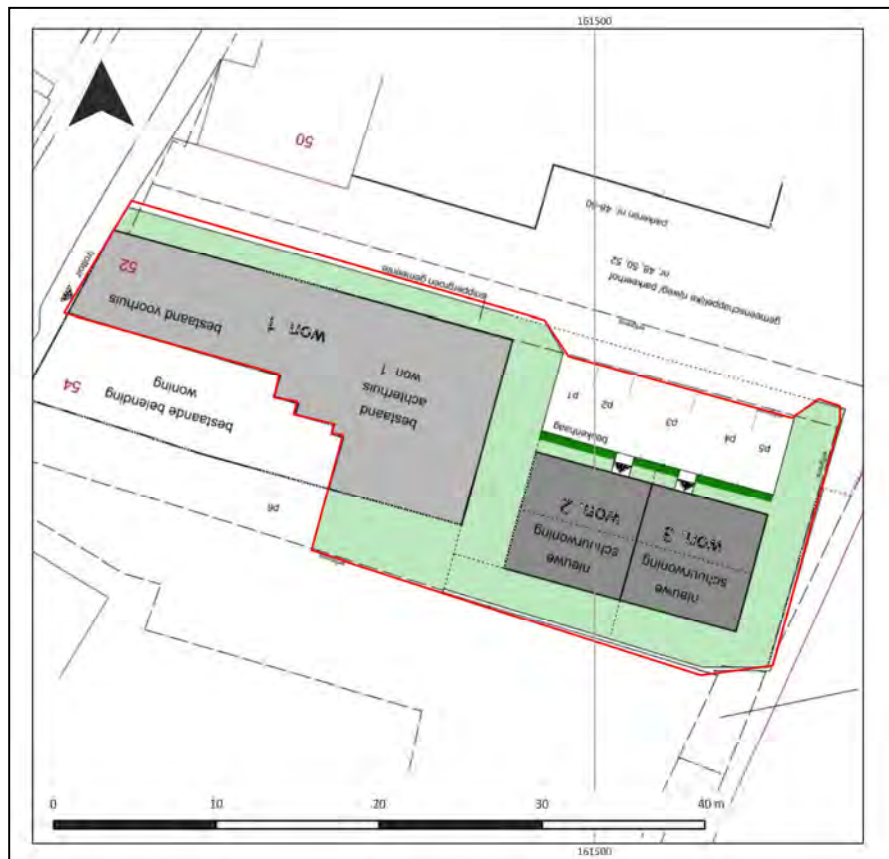

Figuur 1: Ligging van het plangebied (met rode lijnen aangegeven).

4. Planvorming en consequenties toekomstig gebruik

Kader	Omgevingsvergunning
Planvorming	Sloop en nieuwbouw woningen
Bodemverstorende werkzaamheden	Graafwerkzaamheden

In het plangebied bestaat het voornemen om de bestaande woning in het plangebied te renoveren en de schuur, die is ingestort, te slopen en te vervangen door twee schuurwoningen. Een tekening van de toekomstige situatie is weergegeven in figuur 2. Het is vooralsnog niet exact bekend hoe de bebouwing zal worden aangelegd. Zodoende is ook niet bekend in hoeverre grondwerkzaamheden in het gebied zullen plaatsvinden. Dat er grondwerk zal worden uitgevoerd dat schadelijk is voor een archeologisch bodemarchief, is waarschijnlijk. Hierom is onderhavig archeologisch onderzoek uitgevoerd om een uitspraak te kunnen doen over de aanwezigheid van eventueel aanwezige waardevolle archeologische resten in het plangebied en het effect van de herontwikkeling hierop.

Figuur 2: Tekening van de toekomstige situatie in het plangebied.

5. Beleidskader

Onderzoekskader	Aanvraag omgevingsvergunning
Beleidskader	Bestemmingsplan
Onderzoeksgrens	100 m ² en dieper dan 30 cm –Mv

In 1992 heeft Nederland het Europees Verdrag inzake de bescherming van het archeologisch erfgoed ondertekend; ook wel het Verdrag van Malta of Valletta genoemd, naar het eiland en de plaats waar het is ondertekend. Het Verdrag is in 1998 geratificeerd en op 1 september 2007 via de Wet op de Archeologische Monumentenzorg (Wamz) geïmplementeerd. De Wamz is een wijzigingswet en omvat een wijziging van de Monumentenwet 1988, de Wet Milieubeheer, de Ontgrondingenwet en de Woningwet, op grond waarvan overheden onder andere bij bodemingrepen verplicht rekening moeten houden met het behoud van archeologische waarden. Sinds juli 2016 is het behoud en beheer van het Nederlandse erfgoed geregeld door één integrale Erfgoedwet. De omgang met archeologie in de fysieke leefomgeving zal in de nieuwe Omgevingswet worden geregeld, die (naar verwachting) in 2021 in werking zal treden.

Het archeologiebeleid van de gemeente Nijkerk inzake het plangebied staat verwoord in het bestemmingsplan “Gemeente Nijkerk 2015” en is gebaseerd op de archeologische beleidskaart van de gemeente. Op deze kaart is per zone vastgelegd welke archeologische verwachting een gebied heeft. Het plangebied is aangeduid als een zone met een hoge archeologische verwachting. Aan dit gebied zijn in het bestemmingsplan aanvullend vrijstellingsgrenzen geformuleerd (Waarde Archeologie – specifieke vorm van waarde 10). Initiatieven die kleiner zijn dan 100 m² en waarbij bodemingrepen niet dieper reiken dan 30 cm –Mv worden vrijgesteld van archeologisch onderzoek. Omdat de voorgenomen ingreep de vrijstellingsgrenzen voor dit gebied overschrijdt, geldt op basis van het bestemmingsplan een archeologische onderzoeksplicht.

6. Landschap, geomorfologie en bodem

Archeoregio	Midden-Nederlands zandgebied
Geomorfologie	Bebouwd gebied
Maaiveld	2,0 m NAP
Bodem	Bebouwd
Grondwater	Onbekend

Landschapsgenese

Het plangebied is gelegen in het Midden-Nederlandse zandgebied in het deel op de overgang van het Veluws stuwwallenlandschap naar het Zuiderzeegebied. De omgeving van Nijkerk bevindt zich hierbinnen in een relatief laag gelegen dekzandlandschap, dat in de loop van de laatste ijstijd (het Weichselien, tussen circa 115000 en 15000 jaar geleden) is ontstaan. Dit dekzandlandschap kenmerkte zich door het voorkomen van dekzandruggen, -koppen en laagtes. De ruggen en koppen hebben zich in die tijd gevormd door het opstuiven van zand in een droog en zeer koud klimaat, met name gedurende het Pleniglaciaal (tussen 55000 en 15000 jaar geleden) en het Jonge Dryas-stadiaal (11000-10000 jaar geleden).

Gedurende het Pleniglaciaal heerste in Nederland een poolklimaat, waarbij de bodem permanent bevroren was en van vegetatie geen sprake was. Onder deze periglaciale omstandigheden hadden wind en water vrij spel. Ouder, reeds aanwezig sediment werd door verstuiving en afspoelend sneeuwsmeltwater voortdurend verplaatst. Deze zogenaamde fluvio-eolische, fluvioperiglaciale of nat-eolische zanden kenmerken zich door het voorkomen van grindsnoertjes en leemlaagjes en behoren geologisch gezien tot de Formatie van Boxtel (De Mulder e.a., 2003). Tijdens het Jonge Dryas-stadiaal kent Nederland een toendraklimaat. Er is sprake van discontinue permafrost en sprake van sporadische begroeiing. Hierdoor kan lokaal zand gaan verstuiven dat vervolgens wordt afgezet in langgerekte en paraboolvormige ruggen. Dit puur eolisch afgezette zand wordt dekzand genoemd en vormt het Laagpakket van Wierden binnen de Formatie van Boxtel. Vroeger werd dit zand Jong Dekzand genoemd (de Mulder et al. 2003).

Met het verbeteren van het klimaat aan het eind van het Weichselien, raakte het dekzand begroeid en werd het dekzandrelief gedurende het Holocene (de huidige geologische periode) "vastgelegd". Ook begonnen de gemiddelde jaartemperaturen te stijgen. Dit leidde tot een grootschalig afsmelting van het landijs, waarbij de vrijgekomen hoeveelheid smeltwater wereldwijd zorgde voor een sterke zeespiegelstijging. Met de stijging van de zeespiegel steeg in Nederland ook het grondwater, dat als het ware landinwaarts werd opgestuwd. Hierdoor konden de lagere delen van het dekzandlandschap geleidelijk verdrinken. Hier ontstonden moerassen, waarin veenvorming optrad. De hoger gelegen dekzandkoppen en ruggen staken daarbij langere tijd als eilanden of landtongen in het veenmoeras uit. De hogere ligging van deze ruggen in een natte omgeving vormde echter een trekpleister voor (pre-)historische samenlevingen, aangezien de ruggen woonplekken vormden in een voedselrijke omgeving. Ook Nijkerk zelf is gesticht op een dergelijke dekzandrug. De Zuiderzee – het voormalig IJsselmeer – is voor de directe omgeving van het plangebied niet van invloed geweest in het gebied. De invloed hiervan reikte uitsluitend tot de Arkenheemse Polder en het Eemland ten noordwesten van Nijkerk.

Geomorfologie

Volgens de geomorfologische kaart ligt het plangebied in bebouwd gebied. Er valt zodoende aan deze kaart niet af te leiden welke natuurlijke landschapsvorm ter plaatse van het plangebied aanwezig is. Op basis van de gekarteerde gebieden rondom het bebouwde gebied zijn er vlaktes van ten dele verspoelde dekzanden te verwachten (kaartcode 2M9) en dekzandruggen (kaartcode 3K14, bijlage 2). Aan de hand van het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) valt echter af te leiden dat het plangebied binnen de kern van Nijkerk relatief hoger ligt. Ook de historische kern ligt hoger. De hoge ligging van deze twee gebieden hangt waarschijnlijk samen met de aanwezigheid van een dekzandrug hier. De dekzandrug vormt tevens landschappelijk gezien de reden waarom Nijkerk op deze plaats gesticht is. Het plangebied en haar directe omgeving bevindt zich op een hoogte van circa 2,0-2,2 m +NAP, de kern van Nijkerk ligt op 3,1 m +NAP, terwijl het bebouwde gebied rondom het oude deel van Nijkerk op een hoogte van 1,0-1,5 m +NAP ligt.

Bodem en grondwater

Volgens de bodemkaart ligt het plangebied in bebouwd gebied. Hiermee is aan dit deel geen te verwachten bodemtype aan het plangebied toegekend. Gezien het voorkomen van zandgronden in de ondergrond en de omgeving van het plangebied zullen er naar verwachting in de top van het verwachte dekzand podzolbodems of eerdgronden gevormd zijn. De podzolbodems onderscheiden zich daarbij door de aanwezigheid van in- en uitspoelingshorizonten (B- en E-horizonten) die ontstaan door het inspoelen van opgeloste humuszuur en metaalverbindingen. Bij lager gelegen eerdgronden is hiervan minder sprake. Omdat het gebied in de bebouwde kom ligt en in de loop der tijd is opgehoogd moet rekening worden gehouden dat (delen van) het bodemprofiel zijn aangetast. Graafwerkzaamheden, uit het verleden en in moderne tijd, zullen de oorspronkelijke bodem hebben verstoord. Daarentegen maken specifiek binnenstedelijke ophoogpakketten deel uit van de archeologische verwachting van het gebied. De langdurige bewoning in het plangebied is hiervan de oorzaak. Wat betreft grondwaterstanden en -trappen zijn geen gegevens bekend. Het is echter de verwachting dat de grondwaterstand door de aanwezigheid van verharding en ophoging is beïnvloed ten nadele van eventuele onverkoolde (organische) archeologische resten (onder andere bewerkt hout, leer en textiel).

7. Archeologische verwachting en bekende waarden

Wettelijk beschermd monument	Nee
AMK terrein	Nee
Verwachting gemeentelijke kaart	Hoog
Archeologische waarden en/of informatie	Nee

Archeologische verwachting

Het plangebied heeft volgens het centraal archeologisch informatiesysteem (Archis) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) geen archeologisch wettelijk beschermde status en is ook niet opgenomen op de Archeologische Monumentenkaart (AMK). Op de gemeentelijke verwachtingskaart heeft het plangebied een hoge archeologische verwachting, hetgeen gebaseerd is op de ligging van het plangebied op een dekzandrug. Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) is het plangebied niet gekarteerd vanwege de ligging van het gebied in de bebouwde kom. Zodoende is op deze kaart de archeologische verwachting onbekend.

Bekende waarden

Binnen het plangebied zijn geen archeologische waarnemingen en vondstmeldingen bekend en heeft in het verleden geen onderzoek plaatsgevonden. In de nabijheid van het plangebied zijn wel enkele onderzoeken uitgevoerd en zijn in de omgeving vondsten gedaan. Tot slot ligt het plangebied in het zuidelijk deel van een terrein van archeologische waarde, AMK-terrein 13218 (zie bijlage 5).

AMK-terrein 13218

Het plangebied bevindt zich in het zuidelijk deel van de historische kern van Nijkerk. Dit gebied is aangewezen als terrein van archeologische waarde. Binnen dit gebied kunnen allerlei resten van nederzetting en landgebruik aanwezig zijn sinds de stichting van Nijkerk in 1222 in de Middeleeuwen. In 1413 kreeg Nijkerk stadsrechten van Graaf Reinald IV van Gelre, waarna rondom de stad een gracht is aangelegd. Deze gracht ligt vermoedelijk achter de Langestraat en de Kleterstraat en is bij de Brink nog waar te nemen (ten noorden van het plangebied).

Onderzoeken

In de omgeving van het plangebied hebben verschillende onderzoeken plaatsgevonden. Gezien de veelheid van onderzoek in de historische kern van Nijkerk, is ervoor gekozen om uitsluitend de veldonderzoeken in de directe omgeving van het plangebied te behandelen. De resultaten van deze onderzoeken hebben immers de meeste zeggingskracht over het gespecificeerde verwachtingspatroon van dit deel van Nijkerk.

- Ten noordwesten van het plangebied, aan de Venestraat 31, is in het kader van nieuwbouw in 2018 een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd (onderzoeksmelding 4572656100). Uit het onderzoek is gebleken dat in het gebied een circa 90 cm dikke ophooglaag aanwezig is die te relateren is aan de historische kern. Daaronder is een ouder ophoogpakket aanwezig, die geïnterpreteerd is als een cultuurlaag met houtskoolresten, baksteen en aardewerk. Vanaf een diepte van 120-150 cm -Mv is de top van het dekzand aangetroffen, waarin zich een inspoelingshorizont (BC-horizont) bevindt. Hierin zijn geen archeologische resten gevonden. Archeologisch gezien verwachten Paul en Ten Broeke (2018) dat zich aan de Venestraat 31 resten van historische bebouwing in de ondergrond kunnen bevinden, die dateren in de Nieuwe tijd (vanaf 1500 na Chr.). Voor wat betreft de oudere perioden is de verwachting laag, aangezien in de boringen geen vondsten zijn gedaan.

- Ten noorden van het plangebied heeft in 2015 een archeologische begeleiding plaatsgevonden (onderzoeksmelding 2682901100). Dit onderzoek volgde op een vooronderzoek dat reeds in 2008 is uitgevoerd (onderzoeksmelding 2180814100). Tijdens de begeleiding zijn alleen op die plaatsen waar het Torenhuis en de gracht werden verwacht werkputten aangelegd. Daar zijn toen sporen van bewoning uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd aangetroffen. Het gaat onder andere om muurresten die toegewezen kunnen worden aan het Torenhuis. Hier langs lag een gracht, die waarschijnlijk aansloot op de stadsgracht, maar bij het Torenhuis hoorde. In de noordoosthoek van het plangebied is een boomstamleiding aangetroffen die uitmondde in deze gracht. Deze was afkomstig van een perceel dat ten noordoosten van het Torenhuis lag. De leiding werd waarschijnlijk gebruikt voor het lozen van afvalwater. In het zuiden van het plangebied werd een sloot aangetroffen met een oost-west oriëntatie. Op basis van het aardewerk kan deze gedateerd worden in de tweede helft van de 14^e eeuw, nog vòòr het Torenhuis gebouwd was.
- Aan de Venestraat 16 heeft de AWN een opgraving uitgevoerd naar restanten van bebouwing. Ook zijn toen perceelsloten gevonden, die vermoedelijk dateren in de 12^e en 13^e eeuw in combinatie met aardewerk uit die tijd. De restanten van bebouwing betroffen muren en een hardvloer van een oude bouwfase van het gasthuis, mogelijk in de 15^e tot 17^e eeuw. Ook is een waterput gevonden uit de 18^e eeuw. De vondsten wijzen op langdurige historische bewoning en activiteiten langs de Venestraat.
- Ten oosten van het plangebied, aan de Callenbachstraat 11 in Nijkerk, is in 2011 in het kader van een herontwikkeling van het gebied een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd. Tijdens het booronderzoek is in dit gebied vastgesteld dat binnen het gebied geen intacte dek-zandruggen of -koppen aanwezig zijn. De bodem is in het grootste deel van het gebied diep verstoord. In het zuidoosten is een 20^e eeuwse dempingspakket gevonden, waarmee de Breede Beek die langs het historisch Nijkerk voerde, is gedempt. Op basis van deze informatie is de kans klein dat archeologische resten in het plangebied aanwezig zullen zijn. Hierom hebben er in het kader van de herontwikkeling geen aanvullende maatregelen plaatsgevonden (onderzoeksmelding 2420314100, 2420306100).

8. Historische situatie en bodemverstoringen

Historische bebouwing	Ja
Historisch gebruik	Woning, schuur, erf
Huidig gebruik	Woning, schuur, erf
Bodemverstoringen	Onbekend

Historische situatie

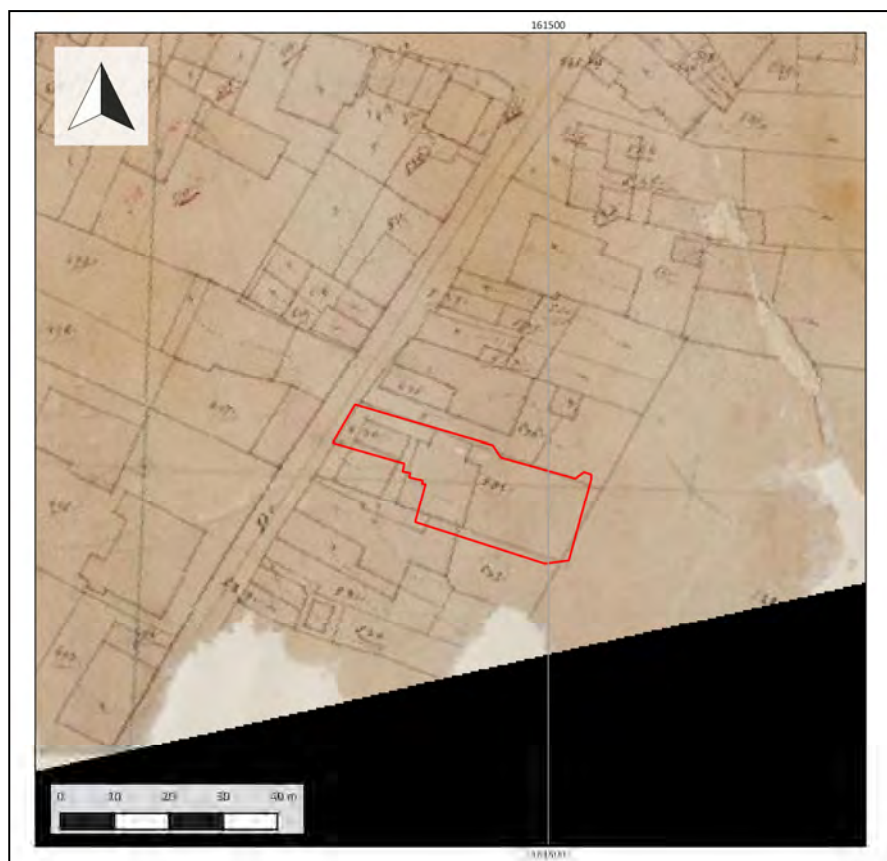
Het plangebied ligt aan de Venestraat, die deel uitmaakt van de historische structuur van de kern van Nijkerk. De Venestraat vormt vermoedelijk de oude weg die vanaf de stad naar het Nijkerkerveen ten zuidwesten van Nijkerk. Dit is reeds goed te zien op een historische kaart uit 1811-1832 (de kadastrale Minuut; figuur 3). Ook valt op deze kaart te zien dat langs de Venestraat aan weerszijden bebouwing aanwezig is. Ook in het plangebied staan twee gebouwen. Het betreffen twee woningen en een schuur, die volgens de kadastrale bijlage van de kaart in bezit zijn van een zekere Hendrina van de Pol (OAT). Op later kaartmateriaal verandert dit beeld in het plangebied niet. Het is altijd bebouwd geweest. De bebouwing die op de kadastrale Minuut aanwezig is, is echter niet de bebouwing die thans in het plangebied aanwezig is. De huidige woning en schuur dateren uit 1930 (bron: bagviewer.kadaster.nl).

De historische ontwikkeling van het plangebied is aan de hand van historisch kaartmateriaal te volgen in figuur 3 tot en met 8.

Huidig gebruik en bodemverstoringen

Het plangebied is ten tijde van het onderzoek bebouwd met een woning en een schuur. Daaromheen ligt grasland en verharding. De schuur, die tegen de woning aan de Venestraat 52 is aangebouwd, is ingestort. Er zijn geen bodemverstoringen bekend op grond waarvan kan worden afgeleid dat de bodem (archeologisch gezien) verstoord is geraakt. Wel zijn er verstoringen te verwachten. Deze hangen vermoedelijk samen met de aanleg van de huidige bebouwing in het plangebied in de jaren '30 van de 20^e eeuw. Tijdens de aanleg kunnen eventueel aanwezige oudere resten in de ondergrond van het plangebied zijn aangetast, afhankelijk van de diepte van de funderingen van de gebouwen. Deze zijn echter niet bekend, aangezien er geen bouwtekeningen van de aanwezigheid bebouwing beschikbaar is. Om inzicht te krijgen in de mate van verstoring in het plangebied zijn zodoende verkennende boringen nodig.

Het terrein staat in Bodemloket geregistreerd als een gebied waar historisch gezien verontreinigende activiteiten hebben plaatsgevonden. In de jaren '30 van de vorige eeuw, de datum van de huidige bebouwing, heeft in het plangebied een transportbedrijf gezeten. Hiertoe zijn mogelijk ondergrondse tanks in het gebied aangelegd. Twee ervan zijn bekend, zo mogelijk al verwijderd (respectievelijk in 1993 en 1996, bron: www.bodemloket.nl). Eventuele ontgravingen ten behoeve van deze tanks hebben tot lokale verstoringen van de bodem geleid, maar in hoeverre is niet bekend.

Figuur 3: Uitsnede van de kadastrale Minuut uit 1811-1832. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

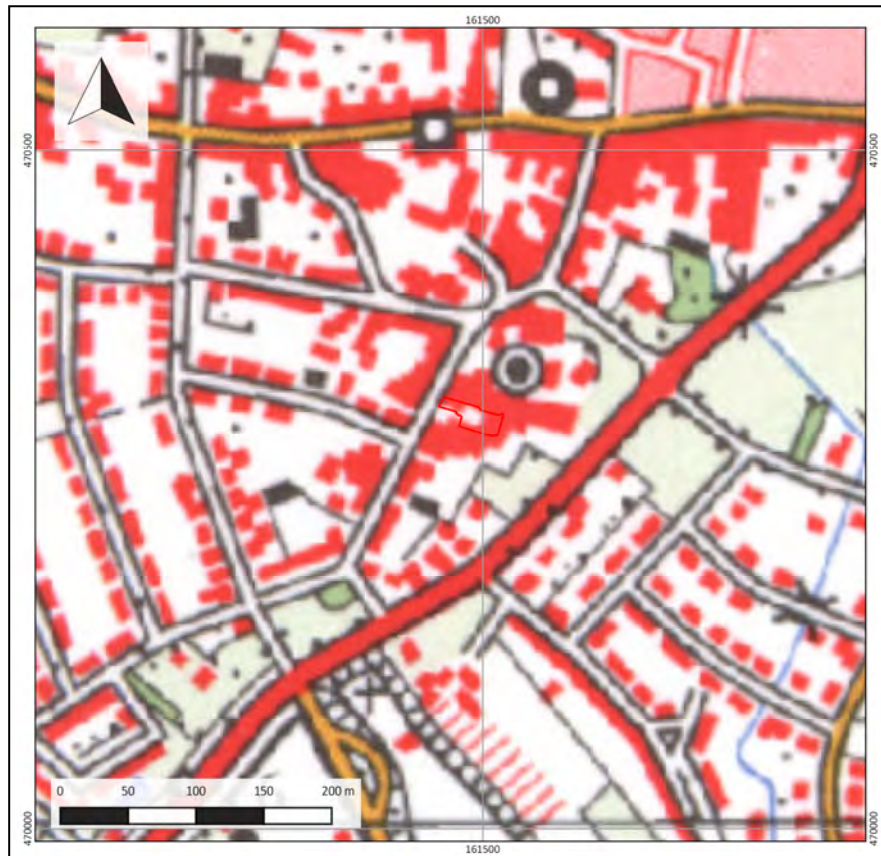
Figuur 4: Uitsnede van een topografische kaart uit 1880. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 5: Uitsnede van een topografische kaart uit 1925. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 6: Uitsnede van een topografische kaart uit 1955. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 7: Uitsnede van een topografische kaart uit 1975. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

Figuur 8: Uitsnede van een topografische kaart uit 1995. Het plangebied is met rode lijnen weergegeven.

9. Gespecificeerde archeologische verwachting

Periode	Laat-Paleolithicum – Nieuwe tijd
Complextypen	Nederzettingen, sporen van landgebruik, grafvelden
Stratigrafische positie	In de top van dekzandafzettingen en humeuze lagen erboven

Aanwezigheid en dichtheid

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied landschappelijk gezien in een relatief laag dekzandlandschap ligt, waarbinnen dekzandruggen, -welingen en vlaktes voorkomen. Op basis van het AHN en de ligging in de historische kern is het de verwachting dat het plangebied op (de flank van) een dekzandrug ligt. Deze ruggen en de flanken hiervan vormen binnen dit landschap de relatief hoger gelegen delen die archeologisch gezien vestigingslocaties waren voor prehistorische samenlevingen. Daardoor hebben deze landschapsvormen een hoge archeologische verwachting voor resten uit de periode Laat-Paleolithicum – Vroege Middeleeuwen. Vondsten uit deze periode zijn in de omgeving van het plangebied nog niet bekend.

Ook maakt het plangebied deel uit van de historische kern van Nijkerk. Op topografisch kaartmateriaal in het begin uit de 19^e eeuw staat het reeds als bebouwd aangegeven. De Venestraat vormt een historische structuur binnen de vroegere stad. Het is zodoende niet uitgesloten, dat er ook in de periode vòòr de 19^e eeuw in het plangebied bebouwing heeft gestaan. Uit onderzoek langs de Venestraat is gebleken dat er bebouwingsresten tot in de 15^e eeuw gevonden zijn en dat er zelfs vondsten uit de 12^e en 13^e eeuw gedaan zijn (Venestraat 16). Zodoende is het niet uitgesloten dat dergelijke resten ook in het plangebied te vinden zijn, vanwaar voor de periode Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd een hoge archeologische verwachting geldt.

Stratigrafische positie

In het plangebied worden de archeologische resten verwacht in de top van het dekzand en in de humeuze opgebrachte zandlagen erboven. De top van het dekzand wordt getuige onderzoeken in de omgeving op een diepte van circa 90-130 cm -Mv verwacht. Het is echter niet bekend of, en in hoeverre, de oorspronkelijke bodemopbouw in het plangebied bewaard is gebleven, omdat in het plangebied grondwerkzaamheden kunnen hebben plaatsgevonden, zowel in de Nieuwe tijd als recent (vanaf 1930). Deze werkzaamheden hangen samen met de aanleg van de huidige bebouwing in de jaren '30 van de 20^e eeuw en de bouwfasen ervoor.

Complextypen

Voor wat betreft de periode Laat-Paleolithicum – Vroege Middeleeuwen kunnen nederzettingsterreinen worden verwacht, hetzij in de vorm van (seizoensgebonden) jachtkampementen, hetzij in de vorm van een meer sedentaire bewoningsvorm (boerderijen). Ook kunnen grafvelden en sporen van landgebruik worden aangetroffen. Nederzettingencomplexen kunnen zich kenmerken door een vondstlaag of dichte vondstenstrooiing van onder andere fragmenten aardewerk en bewerkt vuursteen, hetgeen met name afhankelijk is van de langdurigheid en/of intensiteit van eventuele bewoning op die plek. Daarentegen zullen sporen van kortstondige bewoning, landgebruik en grafvelden zullen zich kenmerken door (kleinschalige) grondsporen in plaats van de aanwezigheid van vondstmateriaal.

Voor wat betreft de Late-Middeleeuwen worden nederzettingsterreinen (boerderijplaatsen) en sporen van landgebruik (akkerlagen, greppels) verwacht. Nederzettingsterreinen uit die periode in een nat

dekzandgebied kenmerken zich door de aanwezigheid van een ophooglaag of cultuurlaag, met name langs de flanken van een dekzandrug. In de ophooglaag kan archeologisch vondstmateriaal aangetroffen worden, dat een indicatie geeft van de ouderdom van de laag. Het al dan niet aanwezig zijn van vondstmateriaal is hier echter niet bepalend of er sprake is van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden. De opbouw, aard en de mate van intactheid van de bodem (i.e. ophooglagen) zijn hiervoor meer van belang. Hoger op de rug kunnen eventuele cultuurlagen juist ontbreken en kan een vondstcomplex zich uitsluitend kenmerken door sporen. Dit komt omdat een eventuele vondstlaag opgenomen is in de verstoringspakketten die in latere perioden zijn gevormd.

Bebouwingssporen en landgebruik uit de Nieuwe tijd zullen zich juist kenmerken door de bakstenen funderingen en ophoogpakketten. Dit is direct het gevolg van de aanwezigheid van bebouwing in het begin van de 19^e eeuw. De funderingen zijn daarbij te relateren aan voorgangers van gebouwen en bijgebouwen, de ophoogpakketten zijn mogelijk te relateren aan gebiedsinrichtingen en landgebruik (of fasen hierin).

Zoekstrategie

Op grond van het bureauonderzoek is vastgesteld dat de kans op resten uit de Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd het grootst is. Om een goed beeld te krijgen van de ondergrond van het plangebied ten behoeve van de aanvulling van de archeologische verwachting en inzicht in de bodemopbouw van het plangebied is een verkennend en karterend booronderzoek uitgevoerd. De verkenning is daarbij met name gericht op het bepalen van de mate van intactheid van de bodem. Dit geeft namelijk inzicht in de verwachting op archeologische resten die dateren uit de periode Late-Middeleeuwen-Nieuwe tijd. Ook zal extra grond worden bemonsterd en doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Om in dit stadium reeds uitspraken te doen over de aanwezigheid van resten van bebouwingsresten van verschillende bouwfases uit de Nieuwe tijd is lastig, aangezien deze zich kenmerken als bodemverstoringen en puin. Wel kan inzicht verkregen worden in de mate van omvang van bodemingrepen in het plangebied, waarbij mogelijk onderscheid te maken is in moderne ingrepen, historische ingrepen en dusdanig hoge puinconcentraties die kunnen wijzen op bouwresten van een vroeger bouwwerk.

10. Resultaten veldonderzoek

Onderzoeksmethodiek

Het doel van het veldonderzoek is het toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting in het plangebied, zoals deze is opgesteld in Hoofdstuk 9. Hiertoe is in het plangebied een verkennend-karterend booronderzoek uitgevoerd. De boringen zijn namelijk gebruikt om de mate van intactheid van de bodem te bepalen en om inzicht te krijgen in de bodemopbouw in het plangebied. In totaal zijn in het plangebied 3 boringen gezet (boring 1 tot en met 3). Meer ruimte als gevolg van de aanwezigheid van betonvloeren en puin (door het instorten van de schuur) was er niet.

De boringen zijn handmatig gezet met behulp van een Edelmanboor met een diameter van 7 cm. De boringen zijn beschreven volgens de NEN5104 en de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008). Deze beschrijvingen zijn terug te vinden in bijlage 8. Op het moment dat duidelijk werd dat de bodemopbouw archeologische potentie had, is naast de reeds uitgevoerde boring een nieuwe boring geplaatst met een Edelmanboor met een diameter van 15 cm. De opgeboorde monsters zijn gezeefd met water over een zeef met een maaswijdte van 2 mm en doorzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren (zoals bot, aardewerk, baksteen, bewerkt vuursteen en houtskool).

De boringen zijn zo gelijkmatig mogelijk verdeeld in het plangebied. De ligging van de boringen is opgenomen in bijlage 6. De coördinaten en de hoogteligging ten opzichte van NAP van de boorpunten is met behulp van een meetlint aan de hand van de lokale topografie en het AHN bepaald.

Veldwaarnemingen

Het plangebied is grotendeels bebouwd, waarbij in het gebied een woning en een schuur aanwezig zijn. In het zuiden is een oprit aanwezig en achter de bebouwing nog een kleine tuin. De schuur in het plangebied is ingestort en er is overal puin en rommel in het plangebied aanwezig. In de schuur ligt een betonvloer. Omdat tijdens het veldonderzoek geen betonboor aanwezig was, zijn in pandig geen boringen verricht. Waarnemingen inzake de geomorfologische of archeologische ondergrond zijn niet mogelijk. Er is te weinig vrij zicht op het maaiveld om archeologische indicatoren waar te nemen en om reliëf-verschillen in het terrein te zien. Enkele foto's ten tijde van het veldonderzoek zijn weergegeven in figuur 9.

Figuur 9: Foto's van het plangebied ten tijde van het veldonderzoek.

Lithologie en bodemopbouw

Onder in de boringen is vanaf een diepte van 110-170 cm –Mv zeer fijn geel zand aangetroffen (korrelmediaan 105-150 µm). Dit zand is dekzand en kenmerkt zich door een matige sortering. Er is klein grind in het zand aanwezig, dat mogelijk door verspoeling in het plangebied terecht gekomen is. Op het dekzand ligt een humeus zandpakket dat als gevolg van ophoging in het plangebied is aangebracht. Hierbinnen zijn in de boringen in hoofdlijnen twee fasen te onderscheiden.

- De onderste fase bestaat uit een matig tot sterk siltig sterk humeus zandpakket, dat donkergrijsbruin tot zwartgrijs van kleur is. De top van dit pakket bevindt zich op een diepte van circa 80-120 cm -Mv. In het pakket zijn resten baksteen en roodgeglazuurd aardewerk gevonden. Deze wijzen op een datering in de periode Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd. In boring 1 is de kleur van dit pakket zodanig zwart van kleur dat het vermoeden bestaat dat hier in een grondspoor is geboord.
- De bovenste fase bestaat uit een donkerbruin of donkerbruingrijs humeus zandpakket, dat vanaf een diepte van 40-70 cm -Mv aanwezig is. In dit pakket zijn baksteenresten en fragmenten roodgeglazuurd aardewerk aanwezig. Mogelijk hangt deze ophogingslaag samen met een jongere bebouwingsfase in het plangebied.

Beide ophogingspakketten zijn zodoende van archeologische relevantie. De top van het bodemprofiel is tot een diepte van 40-70 cm omgewerkt.

Archeologische indicatoren

Tijdens het veldonderzoek zijn uitsluitend in het ophoogpakket archeologische indicatoren gevonden. Ze omvatten resten baksteen en aardewerk, dat alle dateert in de periode Late-Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Het aardewerk betreft hierbij uitsluitend roodgeglazuurd keramiek, dat dateert vanaf de 14^e eeuw. Onderscheid wat betreft ouderdom is mogelijk aan de hand van de hoeveelheid glazuur die op het aardewerk is aangebracht. In de Late Middeleeuwen was het gebruik van glazuur namelijk spaarzaam terwijl later, tot in de 19^e eeuw toe, het aardewerk van dik glazuur werd voorzien. Twee fragmenten aardewerk uit de onderste fase van het ophoogpakket in boring 1 zijn mogelijk in de Late Middeleeuwen te plaatsen, aangezien hier spaarzaam glazuur is toegepast. Het overige materiaal dateert in Nieuwe tijd. Archeologische indicatoren uit oudere perioden, het Laat-Paleolithicum-Vroege Middeleeuwen, zijn niet aangetroffen.

Archeologische interpretatie

Op basis van het archeologisch vooronderzoek is vastgesteld dat in het plangebied sprake is van een hoge archeologische verwachting. De hoge archeologische verwachting is daarbij gebaseerd op het voorkomen van resten die vermoedelijk samenhangen met de historische kern van Nijkerk uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Uit het bureauonderzoek blijkt dat de huidige Venestraat één van de oorspronkelijke bebouwingsassen van de stad vormt en dat ter plaatse van het plangebied in het begin van de 19e eeuw reeds bebouwing stond. Vlakbij het plangebied is ook een opgraving uitgevoerd, waar bebouwingsresten uit vroegere perioden zijn gevonden, hetgeen de aanwezigheid van oudere bebouwing in het plangebied mogelijk maakt (15^e eeuw; aan de Venestraat 16). Tevens zijn tijdens het booronderzoek ongeroerde ophoogpakketten gevonden met vondstmateriaal uit deze periode. De vondsten betroffen hoofdzakelijk rood geglazuurd aardewerk, dat als gebruiksaardewerk sinds de 14^e eeuw in gebruik is geweest. De ophooglagen, de vondsten en de historische informatie vormen aanwijzingen dat in de ondergrond van het plangebied vanaf 40 cm -Mv bewoningsresten aanwezig kunnen zijn, met name uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Oudere resten zijn op voorhand niet uit te sluiten, hoewel deze tijdens de uitvoering van het booronderzoek niet zijn aangetroffen.

11. Beantwoording onderzoeksvragen

1. Hoe heeft het plangebied oorspronkelijk in het natuurlijk landschap gelegen?

Het plangebied bevindt zich op de flank van een dekzandrug in een relatief laag en nat dekzandlandschap. Tevens maakt het plangebied deel uit van de historische kern van Nijkerk.

2. Zijn er binnen de bodemopbouw archeologisch relevante bodemniveaus te onderscheiden en hoe diep liggen deze?

Binnen het plangebied is sprake van meerdere archeologisch relevante bodemniveaus. De top van het dekzand vormt de eerste en bevindt zich op een diepte van 110-170 cm -Mv. Hierin zijn tijdens het veldonderzoek geen sporen van bodemvorming gevonden, hetgeen doet vermoeden dat de top als gevolg van de latere aanwezigheid van nederzettingsactiviteit is omgewerkt. Het tweede relevante bodemniveau vormt het ophoogpakket binnen het plangebied, waarbinnen sprake lijkt van twee fasen. Deze dateren op basis van het vondstmateriaal beide uit de periode Late-Middeleeuwen-Nieuwe tijd. In alle drie boringen zijn nog intacte delen van het ophoogpakket in de ondergrond aanwezig. De top van het pakket is op grond van het veldwerk immers tot een diepte van 40-70 cm -Mv aangetast.

3. In hoeverre zijn de archeologisch relevante bodemniveaus nog intact (verstoring, erosie, afdekkend substraat)?

Zie antwoord vraag 2.

4. Zijn er aanwijzingen dat er ook daadwerkelijk archeologische waarden liggen (archeologische indicatoren) en uit welke periode(-n) dateren deze?

Tijdens het veldonderzoek zijn in de top van het dekzand geen archeologische indicatoren aangetroffen, die wijzen op de aanwezigheid van een vondstrijke prehistorische archeologische vindplaats. Wel is in het ophoogpakket resten roodbakkend geglazuurd aardewerk gevonden, die wijzen op nederzettingsactiviteit in de periode Late Middeleeuwen-Nieuwe tijd. In combinatie met de ligging langs de Venestraat, de aanwezigheid van bebouwing op historisch kaartmateriaal en opgravingsgegevens rondom het plangebied waar bebouwingsresten uit de 15^e eeuw zijn gevonden, bestaat de kans dat in het plangebied archeologische waarden aanwezig zijn.

5. Wat is de archeologische verwachting van het plangebied en in hoeverre is deze te differentiëren in laag, middelhoog en hoog?

Op basis van de resultaten van het veldonderzoek is vastgesteld dat in het plangebied sprake is van een hoge archeologische verwachting. De hoge archeologische verwachting is daarbij gebaseerd op het voorkomen van resten die vermoedelijk samenhangen met de historische kern van Nijkerk uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Oudere resten zijn echter op voorhand niet uit te sluiten, hoewel deze tijdens de uitvoering van het booronderzoek niet zijn aangetroffen.

12. Conclusie en Advies

Conclusie

Op basis van het archeologisch vooronderzoek is vastgesteld dat in het plangebied sprake is van een hoge archeologische verwachting. De hoge archeologische verwachting is daarbij gebaseerd op het voorkomen van resten die vermoedelijk samenhangen met de historische kern van Nijkerk uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Uit het bureauonderzoek blijkt dat de huidige Venestraat één van de oorspronkelijke bebouwingsassen van de stad vormt en dat ter plaatse van het plangebied in het begin van de 19e eeuw reeds bebouwing stond. Vlakbij het plangebied is ook een opgraving uitgevoerd, waar bebouwingsresten uit vroegere perioden zijn gevonden, hetgeen de aanwezigheid van oudere bebouwing in het plangebied mogelijk maakt (15^e eeuw; aan de Venestraat 16). Tevens zijn tijdens het booronderzoek ongeroerde ophoogpakketten gevonden met vondstmateriaal uit deze periode. De vondsten betroffen hoofdzakelijk rood geglazuurd aardewerk, dat als gebruiksaardewerk sinds de 14^e eeuw in gebruik is geweest. De ophooglagen, de vondsten en de historische informatie vormen aanwijzingen dat in de ondergrond van het plangebied vanaf 40 cm -Mv bewoningsresten aanwezig kunnen zijn, met name uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd. Oudere resten zijn op voorhand niet uit te sluiten, hoewel deze tijdens de uitvoering van het booronderzoek niet zijn aangetroffen.

Advies

De hoge verwachting in deelgebied leidt ertoe dat in het plangebied vanaf een diepte van 40-70 cm – Mv met de aanwezigheid van archeologische resten rekening gehouden moet worden. In het kader van een vergunningsverlening betekent dit dat aanvullende onderzoeksinspanning benodigd is om deze verwachting te toetsen (het vaststellen of, en in hoeverre, in het plangebied sprake is van een behoudenswaardige vindplaats (IVO, karterende/waarderende fase)).

Idealiter vindt een dergelijk onderzoek plaats in de vorm van een proefsleuven onderzoek. Dit is gezien de aanwezigheid van bebouwing en betonplaten nu niet mogelijk. Er bestaan zodoende twee opties om in het plangebied vervolgmaatregelen te nemen. In beide gevallen zal het archeologisch onderzoek onderdeel zijn van de omgevingsvergunning, omdat zonder het verwijderen van de bebouwing het doen van onderzoek niet mogelijk is.

- De eerste optie betreft het slopen van de bebouwing tot aan maaiveld (inclusief de oppervlakteverharding), waarna een regulier archeologisch onderzoek plaatsvindt op de plaatsen waar de toekomstige bebouwing zal verrijzen. De funderingen van de huidige bebouwing zitten op dat moment nog in de grond. Aan de hand van het proefsleuven onderzoek kan bepaald worden of er waardevolle en behoudenswaardige resten aanwezig zijn in het plangebied. Zo niet kan het terrein archeologisch worden vrijgegeven, zo ja kan eventueel tot een doorstart tot een opgraving van de archeologische resten besloten worden.
- De tweede optie is om de sloop van de funderingen en de aanleg van de toekomstige bouwputten in het plangebied volledig archeologisch te laten begeleiden. Tijdens het uitgraven worden op deze wijze alle archeologische gegevens verzameld, gedocumenteerd en opgegraven (protocol opgraven).

Voor beide opties dient de werkwijze te worden vastgelegd in een Programma van Eisen (PvE), dat door de gemeente Nijkerk wordt beoordeeld en goedgekeurd. Het Programma van Eisen vormt op dat moment onderdeel van de omgevingsvergunning.

Bovenstaande vormt een advies. Op grond van de resultaten van het rapport en het advies zal het bevoegd gezag (de gemeente Nijkerk) een besluit nemen over de daadwerkelijke omgang met eventueel aanwezige archeologische waarden binnen het plangebied.

13. Geraadpleegde bronnen

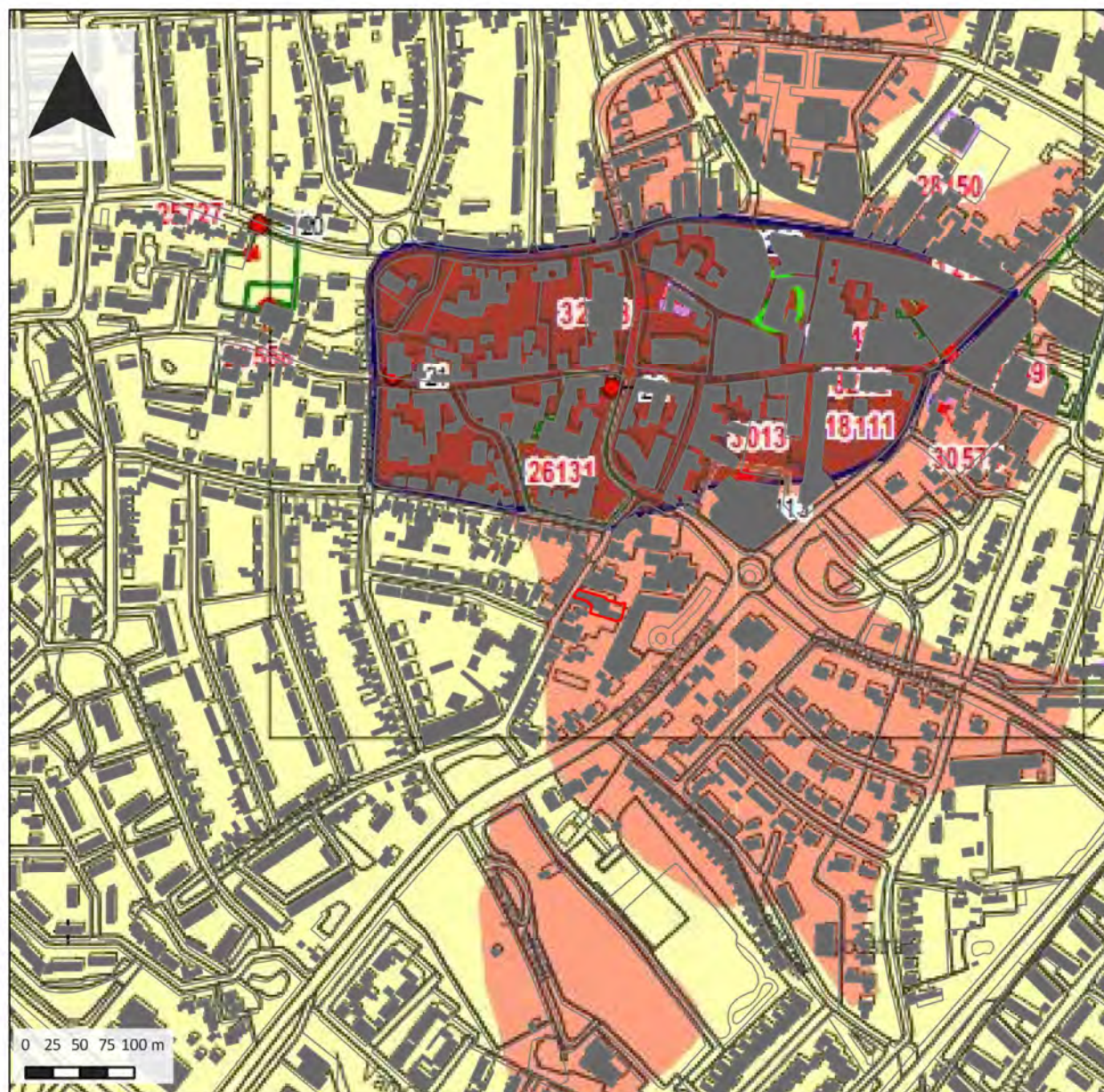
Archeologische kaarten en databestanden:

- Archeologische Monumenten Kaart (AMK), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2007.
- Archeologisch Informatie Systeem III (Archis3), Rijksdienst voor Cultureel erfgoed (RCE), Amersfoort, 2016.
- Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden, 3^e generatie, IKAW, Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB), Amersfoort, 2008.
- Archeologische verwachtingskaart van de gemeente Nijkerk
- www.ahn.nl
- www.ruimtelijkeplannen.nl
- www.topotijdreis.nl
- www.bodemloket.nl
- bagviewer.geodan.nl
- www.hisgis.nl

Literatuur:

- Alterra, 2005, de geomorfologische kaart van Nederland, Wageningen.
- Bakker, H. de, 1966. *De subgroepen van het systeem voor bodemclassificatie voor Nederland*. In: Boor en Spade.
- Bakker, H. de en J. Schelling, 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland. De hogere niveaus*. Wageningen.
- Berendsen, H.J.A., 2000. *Landschappelijk Nederland*. Assen (Fysische Geografie van Nederland). 2e druk.
- Berendsen, H.J.A., 2005. *De vorming van het land*. Assen (Fysische geografie van Nederland). Vierde, geheel herziene druk.
- Paul, H. en E. te Broeke, 2018. Nijkerk, Venestraat 31. Archeologisch bureauonderzoek en verkennend/karterend booronderzoek. Econsultancy, Doetinchem.
- Van Doesburg, M. de Boer, J. Deeben, B.J. Groenewoud en T. de Groot (red.), 2007. *Essen inzicht. Essen en plaggendecken in Nederland: onderzoek en beleid*. NAR 34, RACM, Amersfoort.
- Mulder, E.F.J., M.C. Geluk, I.L. Ritsema, W.E. Westerhoff en T.E. Wong, 2003. *De ondergrond van Nederland*. Houten.

Bijlage 1: Archeologische verwachtingskaart van de gemeente Nijkerk

Beleidskaart

Project:
18060057

Toponiem:
Venestraat 52

Plaats:
Nijkerk

Legenda

plangebied

Archeologische verwachtingskaart van de gemeente Nijkerk

De gemeente Nijkerk heeft op 1 januari 2015 een oppervlakte van 1.100 hectare.

Verwachtingsniveau

- Verwachtingsniveau 1: Verwachtingsniveau 1 is het laagste verwachtingsniveau. Het is het gebied waar de verwachting is dat er archeologische resten zijn, maar dat deze niet van belang zijn voor de archeologische erfgoedzorg.
- Verwachtingsniveau 2: Verwachtingsniveau 2 is het middelste verwachtingsniveau. Het is het gebied waar de verwachting is dat er archeologische resten zijn, die van belang zijn voor de archeologische erfgoedzorg.
- Verwachtingsniveau 3: Verwachtingsniveau 3 is het hoogste verwachtingsniveau. Het is het gebied waar de verwachting is dat er archeologische resten zijn, die van groot belang zijn voor de archeologische erfgoedzorg.

Verwachtingsniveau 1

Verwachtingsniveau 2

Verwachtingsniveau 3

Verwachtingsniveau 4

Verwachtingsniveau 5

Verwachtingsniveau 6

Verwachtingsniveau 7

Verwachtingsniveau 8

Verwachtingsniveau 9

Verwachtingsniveau 10

Verwachtingsniveau 11

Verwachtingsniveau 12

Verwachtingsniveau 13

Verwachtingsniveau 14

Verwachtingsniveau 15

Verwachtingsniveau 16

Verwachtingsniveau 17

Verwachtingsniveau 18

Verwachtingsniveau 19

Verwachtingsniveau 20

Verwachtingsniveau 21

Verwachtingsniveau 22

Verwachtingsniveau 23

Verwachtingsniveau 24

Verwachtingsniveau 25

Verwachtingsniveau 26

Verwachtingsniveau 27

Verwachtingsniveau 28

Verwachtingsniveau 29

Verwachtingsniveau 30

Verwachtingsniveau 31

Verwachtingsniveau 32

Verwachtingsniveau 33

Verwachtingsniveau 34

Verwachtingsniveau 35

Verwachtingsniveau 36

Verwachtingsniveau 37

Verwachtingsniveau 38

Verwachtingsniveau 39

Verwachtingsniveau 40

Bijlage 2: Geomorfologische kaart

Geomorfologie

Project:
18060057

Toponiem:
Venestraat 52

Plaats:
Nijkerk

Legenda

- plangebied
- Wanden
- Hoge heuvels en ruggen
- Terpen
- Hoge duinen
- Plateaus
- Terrassen
- Plateau-achtige vormen
- Waaiervormige glooiingen
- Niet waaiervormige glooiingen
- Lage ruggen en heuvels
- Welvingen
- Vlakten
- Laagten
- Ondiepe dalen
- Matig diepe dalen
- Diepe dalen
- Water
- Bebouwing
- Overig (Dijken etc)

Hoogtekaart

Project:
18060057

Toponiem:
Venestraat 52

Plaats:
Nijkerk

Legenda

 plangebied

AHN (m NAP)

 0.000000

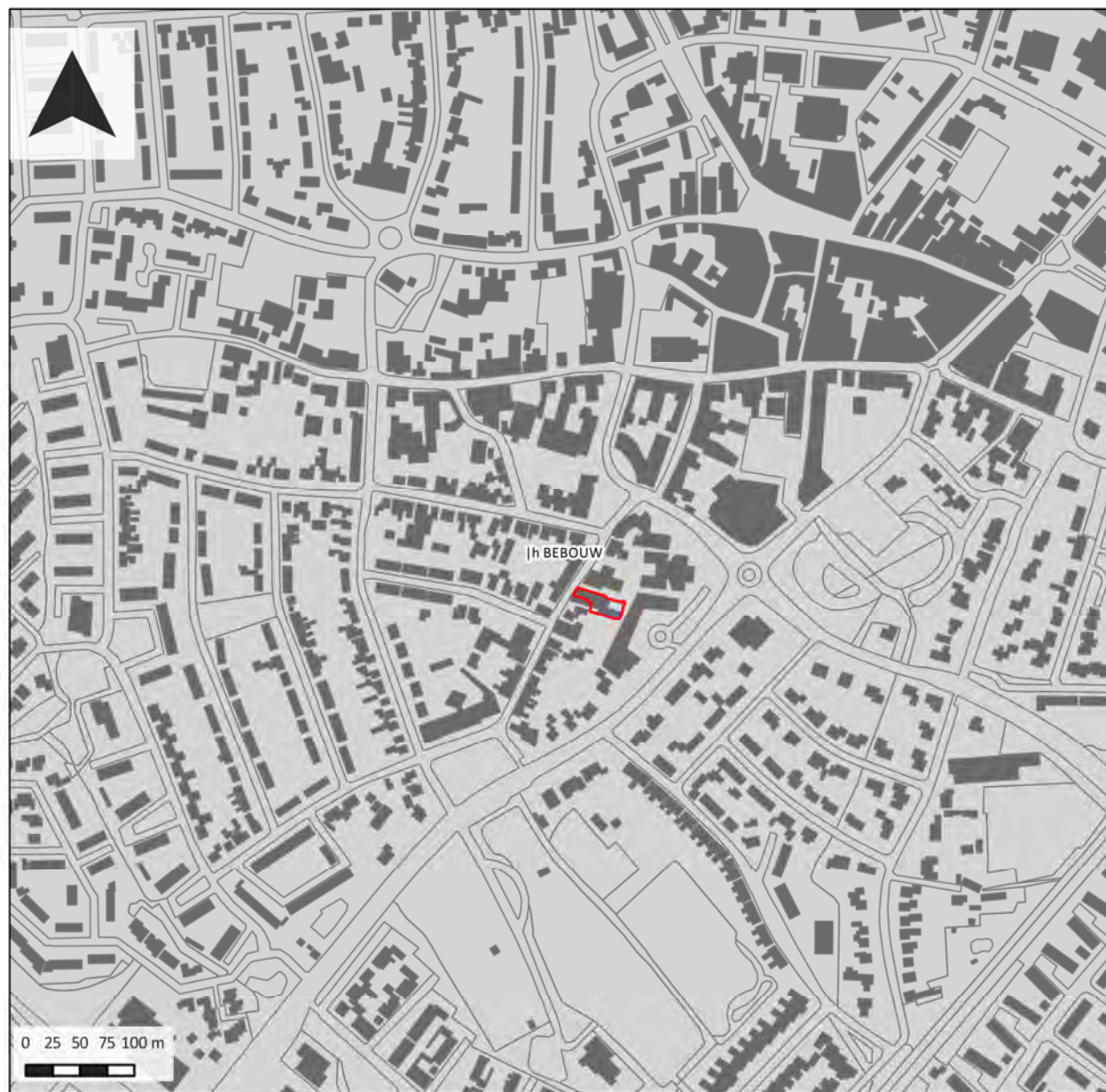
 1.000000

 2.000000

 3.000000

 4.000000

Bijlage 4: Bodemkaart

Bodemkaart

Project:
18060057

Toponiem:
Venestraat 52

Plaats:
Nijkerk

Legenda

- plangebied
- Associaties
- Erikgronden
- Bebouwing
- Dijk, tovenlandstrook
- Dikke eerdgronden
- Fluviafiele afz. ouder pleistoceen
- Groeve, geïrrig., mijnstort
- Kalksteenverwingsgronden
- Oude rivierkleigronden
- Overige oude kleigronden
- Ondiepe leekleigronden
- Leemgronden
- Zeekleigronden
- Mariene afz. ouder pleistoceen
- Niet geïrrig. minerale gronden
- Oude bewoningplaatsen
- Rivierkleigronden
- Kalkh. lutumarme gronden
- Veengronden
- Moerige gronden
- Water, moeras
- Podzolgronden
- Kalkloze zandgronden
- Kalkhoudende zandgronden

Bijlage 5: Archeologische informatie

Archeologie

Project:
18060057

Toponiem:
Venestraat 52

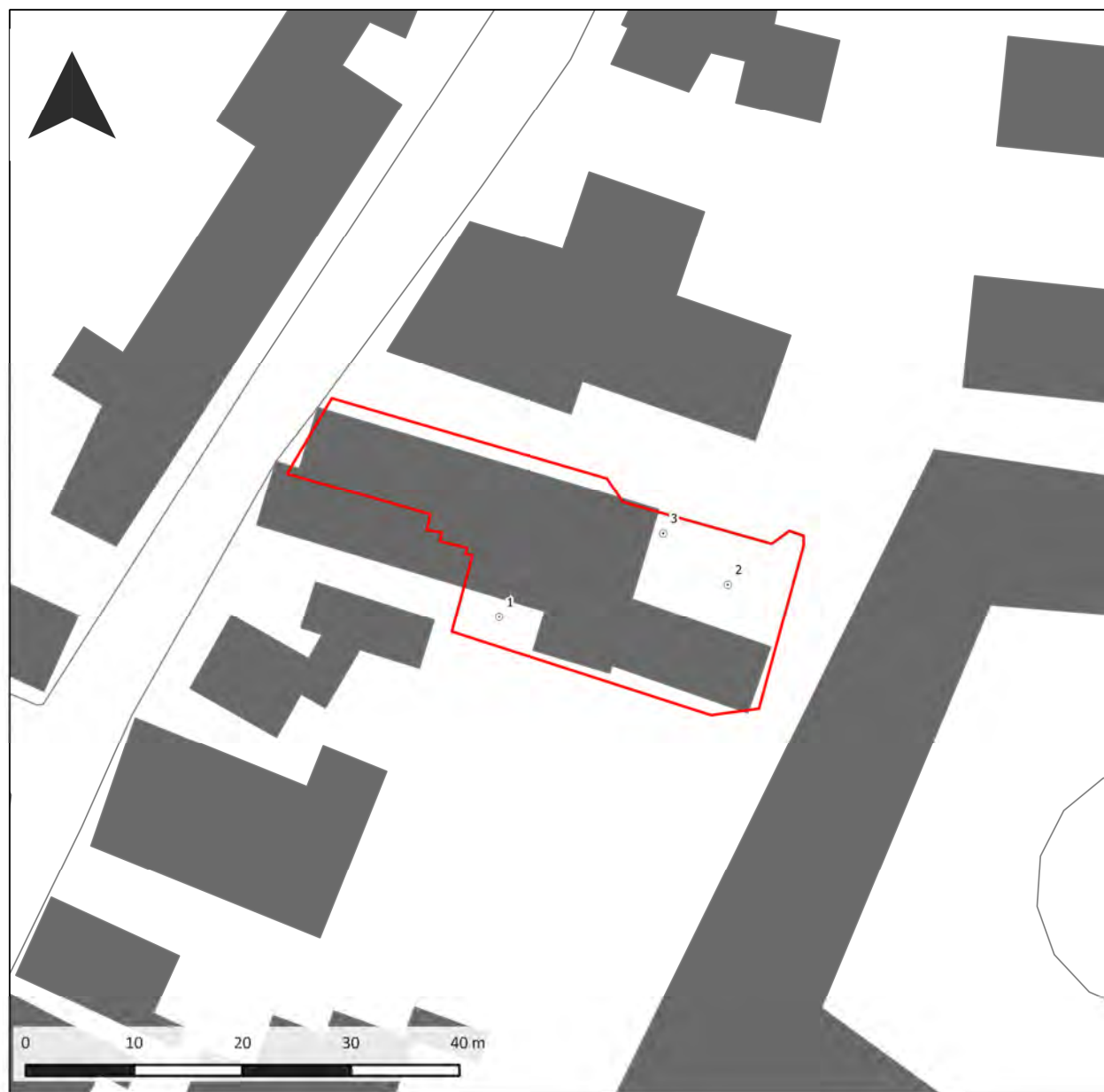
Plaats:
Nijkerk

Legenda

- plangebied
- vondstmeldingen
- onderzoeksmeldingen

monumenten

- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

Boorpuntenkaart

Project:
18060057

Toponiem:
Venestraat 52

Plaats:
Nijkerk

Legenda

- plangebied
- boorpunten

Bijlage 7: Foto's van de boringen

Hieronder volgen opnames van boringen 1 en 2. De boorkernen op onderstaande foto's zijn van links naar rechts uitgelegd, waarbij de onderkanten van de boringen naar boven wijzen (per 50 cm). Het diepste punt van de guts bevindt zich aan de rechterkant

Foto van boring 1

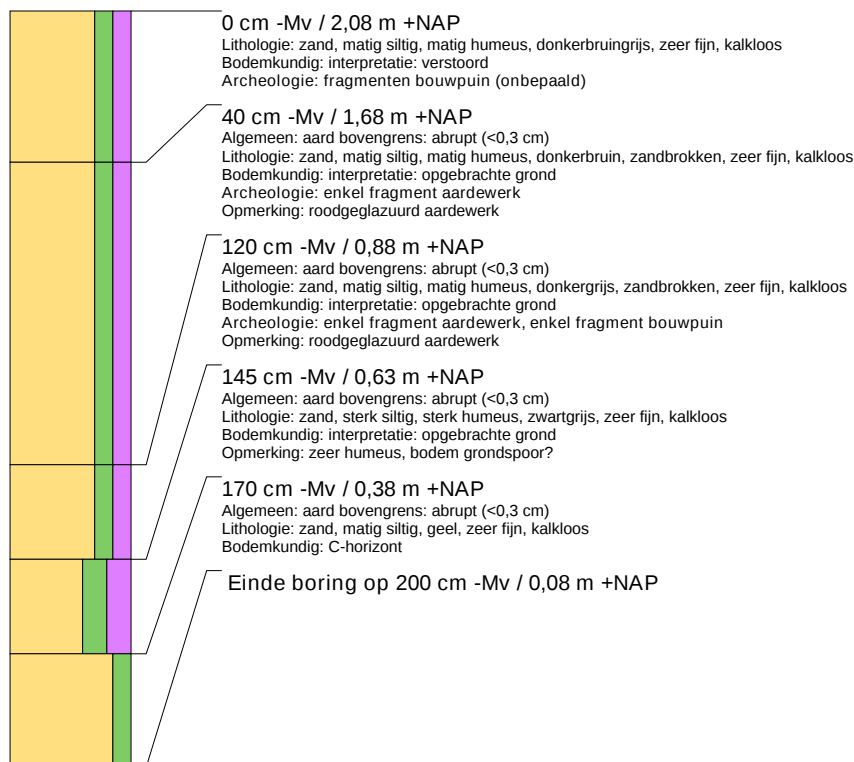

Foto van boring 2

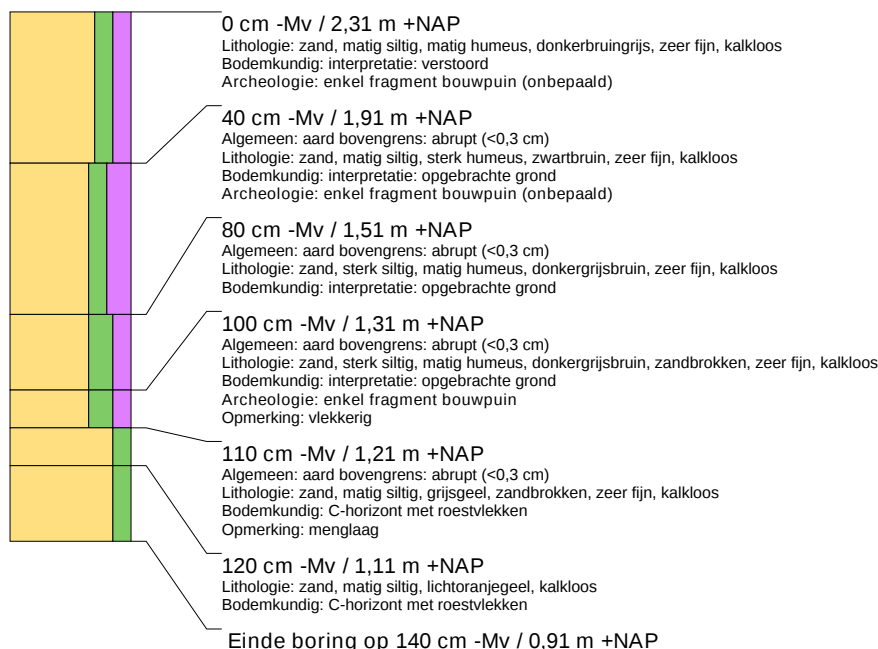
boring: 18657-1

beschrijver: TNA, datum: 22-6-2018, X: 161.487, Y: 470.298, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32E, hoogte: 2,08, precisie hoogte: 1 dm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Nijkerk, plaatsnaam: Nijkerk, opdrachtgever: VIDAZZ, uitvoerder: Transect b.v.

boring: 18657-2

beschrijver: TNA, datum: 22-6-2018, X: 161.508, Y: 470.301, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32E, hoogte: 2,31, precisie hoogte: 1 dm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Nijkerk, plaatsnaam: Nijkerk, opdrachtgever: VIDAZZ, uitvoerder: Transect b.v.

boring: 18657-3

beschrijver: TNA, datum: 22-6-2018, X: 161.502, Y: 470.306, precisie locatie: 1 m, coördinaatsysteem: Rijksdriehoeksmeting, kaartblad: 32E, hoogte: 2,27, precisie hoogte: 1 dm, referentievak: Normaal Amsterdams Peil, methode hoogtebepaling: AHN bestand, boortype: Edelman-7 cm, doel boring: archeologie - verkenning, vondstzichtbaarheid: geen, provincie: Gelderland, gemeente: Nijkerk, plaatsnaam: Nijkerk, opdrachtgever: VIDAZZ, uitvoerder: Transect b.v.

